

norsk p.e.n.

Årsmelding 2018

Når ytringsfriheten utfordres

Rammer og oppgaver for Norsk PENs arbeid forteller om en verden som i økende grad utfordrer menneskerettigheter og ytringsfrihet. Norge påvirkes av verden der ute. Vi er en del av det globale fellesskapet og må aktivt vokte utviklingen, både hjemme og internasjonalt.

Rammene

Når ytringsfriheten utfordres i vår tid er årsakene både motstridende, sammenfallende og virker gjensidig forsterkende. Murens fall førte til et vakuum. Menneskerettigheter fikk en høykonjunktur i begynnelsen av nittiårene. Men nyliberal høyredreining satte materielle og pekuniære ambisjoner foran de humanistiske. Den truende islamismen fikk grobunn for utfoldelse. Minnene om tragedier knyttet til verdenskriger og Holocaust er svekket. Troen på menneskerettigheter som garantien for et sivilisert samfunn utfordres. Kriger og klimakriser gir flyktningsstrømmer. Vestens manglende evne til sysselsetting og integrering av flyktninger skaper gettoer for voldelig rekruttering. Ny teknologi åpner for lynrask formidling av uredigert hatretorikk og krenkelser. Verdenssamfunnets demokratiske lederskap er svekket og preges av populistisk retorikk, mistro til media, politisering av rettssamfunnet og autoritære prosesser.

Den internasjonale utvikling utfordrer vårt eget politiske lederskap. Vi er en del av denne verden og det som skjer der ute, er et varsel om risiki her hjemme. Norge som en uavhengig nasjon presses på flere nivåer.

Oppgavene ute

Målet for Norsk PEN er at Norges etikk, integritet og ytringsstandard kan være en inspirasjon hjemme og forbillidlig ledesnor ute. Ambisjonen er å styrke en demokratisk utvikling som setter

enkeltmennesket og menneskeverdet i sentrum – uavhengig av etnisitet, religion, seksualitet og kjønn. Det krever årvåkenhet og støtte fra den gode vilje.

I mange år har det internasjonale arbeidet vært prioritert. Det står fortsatt sterkt. Norsk PEN har etablert egne landutvalg der innsats prioriteres – Tyrkia, Afghanistan, Kina og Iran. Vi har et skjerpet blikk mot Russland og Eritrea og er årvåkne hvis servilitet og kritikkløshet styrer vår utenrikspolitikk, ikke minst i forholdet til USA og andre stormakter. Snowden-saken var et skremmende og politisert eksempel. Vi er årvåkne overfor frihetskjempende forfattere og kunstnere og løser dem mot det internasjonale fribynettverket, ICORN, representert i 17 norske kommuner. Vi følger internasjonale rettsaker mot forfattere, journalister og kunstnere både som observatører i rettsalene og ved kampanjer i samarbeid med PEN International.

Oppgavene hjemme

Å feie for egen dør før det intervenseres hos andre er et godt etisk prinsipp. Norsk PEN har utvidet den norske strategien. Innsatsen for forebygging og aktivt forsvar av ytringsfriheten her hjemme har de siste årene fått en likeverdig prioritet. Norsk prosjekt for ytringsfrihet og ytringsansvar ble startet i 2015 og syv utvalg er aktivt vaktende innen felt hvor ytringsfriheten aldri hviler – varsling, media, litteratur og kunst, flerkulturelt, overvåkning og teknologi,

Norsk PEN
Wergelandsveien 29
0167 Oslo
Tlf: 22 60 74 50
E-post: pen@norskpen.no
www.norskpen.no
Facebook: @NorskPEN
Twitter: @norsk_pen
YouTube: Norsk PEN

Lay out/design: KORD

Bilder er tatt av Norsk PEN, der intet annet fremgår.

Omslagsfoto:
Liu Xia er fri!
Foto: Jussi Nukari /
Lehtikuva / NTB scanpix

norsk p.e.n.

– Og langt flere bør bli medlemmer når vi ser på arbeidets viktighet i vår tid. Journalitisk og kunstnerisk ytringsfrihet er vårt mantra.

og unges kunnskap om ytringsfrihet. Utvalgene ledes med årvåkenhet av de beste frivillige krefter og engasjerer seg ved debatt og formidling.

I dag er Norsk PEN en ytringsfrihetsorganisasjon for alle aktive brukere og forsvarere av ytringsfriheten. Norsk PEN har henimot tredoblet medlemsskapet de siste årene. Og langt flere bør bli medlemmer når vi ser på arbeidets viktighet i vår tid. Journalistisk og kunstnerisk ytringsfrihet er vårt mantra.

Grunnlaget

Finansieringen av Norsk PENs arbeid er sentralt. Medlemmers engasjement er livsnerven for innsatsen. Frivilligheten er grunnlaget selv om medlemmers avgift kun dekker 6 prosent av PENs budsjett på drøye 6 millioner. Det arbeides for å rekruttere flere medlemmer, også blant institusjoner og virksomheter, som støttemedlemmer.

Forlegger-, journalist- og forfatterorganisasjoner, som bygger sitt virke på ytringsfrihet, bidrar til driften. De vil alltid være avgjørende for Norsk PENs løpende arbeid. Utenriksdepartementet er en bærebjelke for det internasjonale arbeidet. Prinsippet om armlengdes avstand er forstått og respektert og er en nødvendig forutsetning for offentlige tilskudd. Sentrale fond har bidratt med prosjektfinansiering som Fritt Ord, Eckbos Legater og Bergesen-stiftelsen. Det er et mål for Norsk PEN å kunne arbeide under stadig tryggere

økonomiske rammer. Derfor ble Norsk PENs fond for ytringsfrihet startet i 2019 etter to års forarbeid. 12 stiftere har bidratt til en startkapital på 12 millioner, som skal vokse og gi avkastning til drift og prosjekter. Det er grunn til takknemlighet. Fortløpende støtte til fondet fremover vil bli viktig. Stifterne vil for alltid stå hjertet nær for Norsk PEN.

Fremover

Norsk PENs innsats i tiden som kommer er beroende på dens medlemmers frivillige og kvalifiserte arbeid. Deres involvering er både en forutsetning og en garanti i en krevende tid. PEN behøver stadig flere med i aktivt arbeid selv om engasjementet og beredskapen allerede er bredt forankret. Utvalgene for arbeid hjemme og ute rekrutterer de beste krefter. Sekretariatet er hjertepumpen i dobbelt forstand. Med lidenskap for oppgaven utløses en administrativ og faglig kraft av generalsekretær og fribykoordinatør. De holder de frivillige på kurs med vennlige påminnelser og smilende kustus. For i Norsk PEN etterleves mottoet – «Vi gir oss aldri».

William Nygaard
styreleder

Oslo, 25. mars 2019

Foto: Kåre Jønsen

Lars Haltbrekken (SV) innleder til fagprat på styremøte om klima, miljøforkjempere og ytringsfrihet.

Styrets årsberetning

Perioden 1. januar – 31. desember 2018

1. STYRET OG UTVALG

1.1 STYRET

Faste medlemmer frem til årsmøtet 26. april 2018:

William Nygaard (leder), Elisabeth Eide (nestleder), Rune Ottosen, Brit Bildøen, Peter Normann Waage, Arne Svingen, Dag Larsen, Kjersti Løken Stavrum og Åshild Eidem (permisjon fra 1. januar).

Varamedlemmer: Trygve Åslund, Asieh Amini og Ingeborg Senneset.

Faste medlemmer etter årsmøtet 26. april 2018:

William Nygaard (leder), Kjersti Løken Stavrum (nestleder), Rune Ottosen, Ingeborg Senneset, Brit Bildøen, Arne Svingen, Trygve Åslund, Asieh Amini og Kai Sibbern.

Varamedlemmer: Gerd Johnsen, Lars Gule og Teresa Grøtan.

Styret har avholdt 8 møter i perioden.

Generalsekretær Hege Newth er styrets sekretær.

1.2 ARBEIDSUTVALGET

Frem til årsmøtet 26. april:

William Nygaard, Elisabeth Eide, Peter Normann Waage og Dag Larsen (vara).

Etter årsmøtet 26. april:

William Nygaard, Kjersti Løken Stavrum, Rune Ottosen og Ingeborg Senneset (vara).

Leder av Komiteen for fengslede forfattere, Brit Bildøen, har fungert som observatør i hele perioden. Arbeidsutvalget har avholdt 7 møter i perioden.

1.3 VALGKOMITEEN

Valgkomiteen har bestått av Ann-Magrit Austenå (leder), Jørgen Lorentzen, Dag Larsen og Nuray Y. Gullestad.

1.4 UTVALG OG KOMITEER OPPNEVNT AV STYRET

Komiteen for fengslede forfattere: Brit Bildøen (leder), Mari Moen Holsve, Johanne Fronth-Nygren, Øivind Hånes og Jørgen Lorentzen.

Tyrkiautvalget: William Nygaard (leder), Brit Bildøen, Eugene Schoulgin, Ragnar Næss, Jørgen Lorentzen, Anders Heger, Hege Newth, Øivind Hånes og Carl Morten Iversen.

Overvåkingsutvalget: Jon Wessel-Aas (leder frem til oktober), Kjersti Løken Stavrum, Arne Jensen, Elisabeth Eide og William Nygaard (leder fra oktober).

Varslerutvalget: Kai Sibbern (leder) og Rune Ottosen.

Flerkulturelt utvalg: Elisabeth Eide (leder), Nisrin Maktabi Barkouki, Assad Nasir og Neha Naveen.

Medieutvalget: Annette Groth (leder), Thomas Spence og Kjersti Løken Stavrum.

Produksjon av program om Ytringsfrihet for unge: Ingeborg Kværne (leder), Gerd Johnsen, Dag Larsen og Arne Svingen.

1.5 REPRESENTASJON I INTERNASJONALE KOMITEER OG NETTVERK

PEN Internationals styre: Anders Heger frem til juni 2018.

Writers in Prison Committee: Brit Bildøen.

Translation and Linguistic Rights Committee: Arne Svingen.

Writers for Peace Committee, Women Writers' Committee: Elisabeth Eide.

2. ADMINISTRASJON

Norsk PEN har kontor i Litteraturhuset, Wergelandsveien 29, 0167 Oslo. Sekretariatet er bemannet av generalsekretær Hege Newth i 100 % stilling og Ingeborg Kværne i 100 % stilling som nasjonal fribykoordinatør. Larissa Avelar har vært engasjert som administrasjons- og IT-konsulent i deltidsstilling. Carl Morten Iversen er konsulent på timebasis.

3. MEDLEMMER

Pr. 31/12-2018 hadde Norsk PEN 936 medlemmer, på samme tid i 2017 hadde Norsk PEN 926 medlemmer. Siden 2013 har medlemstallet økt med 115 %, fra 434 medlemmer til 936.

Ragnar Næss leder diskusjonen i programmet Undertrykkelse, splittelse, kampvilje. Kurdiske erfaringer og strategier de siste årene. I panelet er (f.v.) Celalettin Delibas, Abdullah Hejab, Handarin Nazir og Naci Akkök.

4. EGNE ARRANGEMENTER

30. januar: Det vi ikke lenger våger å si i offentligheten

PEN avdeling Vestlandet.

Skjedekrans, amerikanske urfolk og renholdsoperatører. Ønsket om en mer respektfull offentlig samtale kan oppfattes som et angrep på ytringsfriheten. Hvordan påvirkes ordskiftet av den nye, høysensitive offentligheten?

Nestleder i Norsk PEN avdeling Vestlandet **Jan H.**

Landro ledet samtalen med komiker **Shabana Rehman**, sjef for Hordaland Teater **Solrun Toft Iversen** og filosof **Trygve Lavik** om politisk korrekthet.

17. februar, Litteraturhuset Bergen: Life on the line for free speech

I samarbeid med Sakprosafestivalen Verden i Bergen.

Forlegger og fribyforfatter **Ahmedur Rashid**

Chowdhury (kjent som Tutul) i samtale med forlagssjef og styremedlem i Norsk PEN, **Trygve Åslund**.

2. mars, Stiftelsen 3,14: Samtale før kunstutstillingsåpning: Impacts on the Iran art scene today

PEN avdeling Vestlandet.

I panelet satt kuratorene **Shahram Entekhabi** og **Asieh Salimian** (fra Factory TT Berlin/Teheran), **Lise Rakner**, professor i sammenlignende politikk ved Universitetet i Bergen, seniorforsker ved Chr. Michelsens Institutt og leder for Rafto-priskomiteen og **Toril Hanssen**, PEN Vestlandet.

Malin Barth, leder for Kunsthall 3.14, åpnet møtet, som ble innledet med presentasjon av PEN ved **Toril Hanssen**.

8. mars, Longyearbyen folkebibliotek: Stille og sol, feminisme og frihet

Norsk PEN, Artica Svalbard, Longyearbyen folkebibliotek og Solfestuka markerte kvinnedagen og solens tilbakekomst med samtale, diktlesing og musikk. Lyriker og forfatter **Easterine Kire** og redaktør **Hilde Kristin Røsvik** fra Svalbardposten i samtale med **Hege Newth**, generalsekretær i Norsk PEN. Jazzpoesi med **Easterine Kire** og saksofonist **Ola Rokkones**.

10. mars, Human Rights Human Wrongs–debatt om Kina

I samarbeid med Den norske Tibetkomité. Paneldebatt med professor **Stein Ringen**, forfatter av boken *The Perfect Dictatorship: China in the 21st Century*, **Jørgen Lohne**, tidligere utenrikskorrespondent i Beijing for Aftenposten, samt forfatter og kronikør **Torbjørn Færøvik**. Debatten ble ledet av **Merete Lind Jodalen**, nestleder i Tibetkomiteen. Etter debatten ble filmen «The Last Dalai Lama?» vist.

15. mars, Kulturhuset Oslo: Surviving in today's Afghanistan

Flerkulturelt utvalg i samarbeid med Afghanistankomiteen. Med **Orzala Ashraf**, Director Afghanistan Evaluation and Research Unit (AREU), **Patricia Gossman**, Human Rights Watch, **Borhan Osman**, International Crisis Group. Samtaleleder var **Ann-Magrit Austenå**, generalsekretær i NOAS.

22. mars, Litteraturhuset Oslo: Undertrykkelse, splittelse, kampvilje. Kurdiske erfaringer og strategier de siste årene

Tyrkiautvalget. Innledning ved **Mustafa Can**, svensk-kurdisk journalist. Opplesning ved **Fatma Savci**, kurdisk-svensk forfatter. Paneldebatt med **Celalettin Delibas**, forfatter, Den kurdiske kulturforeningen. **Handarin Nazir**, PYD (Folkets demokratiske parti), Rojava, Syria. **Naci Akkök**, Solidaritet med Kurdistan. **Abdollah Hejab**, Kurdisk PEN. Programmet ble ledet av **Ragnar Næss** fra Norsk PENs Tyrkiautvalg.

16. april, Litteraturhuset Oslo: Press freedom in Turkey?

Foredrag av **Gürkan Özturan**, journalist og daglig leder av den uavhengige internasjonale nettavisen **Dokuz8NEWS**. Et historisk overblikk over pressefriheten og sensuren i Tyrkia.

17. april, Media City Bergen: Media freedom violations in Turkey

Norsk PEN Vestlandet i samarbeid med Raftostiftelsen og Senter for undersøkende journalistikk.

Nuray Yildirim Gullestad og leder av plattformen for borgerjournalistikk, **Gurkan Özturan**, innledet om pressefrihetens vilkår i Tyrkia. Samtalen i etterkant ble ledet av **Iver Ørstavik** fra Raftostiftelsen.

21. april, Vika Kino 1: Å sensurere seg selv eller bli sensurert?

I samarbeid med Arabiske filmdager inviterte det flerkulturelle utvalget i Norsk PEN til en visning av filmen *Fornærmelsen*. Etter visningen samtalte **Elisabeth Eide** og **Nisrin Maktabi Barkouki** fra Norsk PEN med regissør **Ziad Doueiri** om sensur og selvsensur.

26. april, årsmøteseminar: Truer sosiale medier demokratiet?

Innledning ved prosjektleder **Tomas Åberg** fra den svenske organisasjonen «Nätverket Näthatsgranskaren». Paneldebatt med **Mina Liavik Karlsen**, IT-ansvarlig faktisk.no, **Helge Lurås**, redaktør Resett.no, **Tomas Åberg**, daglig leder i Näthatsgranskaren og **Mina Adampour**, lege, skribent og samfunnsdebattant. Samtalen ble ledet av **Elisabeth Eide**, nestleder Norsk PEN.

29. april, USF Verftet: Jævla arabere! – En samtale om stereotyper

PEN avdeling Vestlandet. Hva er araberes innarbeidede bilder av nordmenn–og nordmenns etablerte oppfatninger av hva arabere og arabisk kultur er? Å gruppere folk ut fra stereotyper er en naturlig måte å kategorisere en kompleks verden på. Ser vi ikke menneskene for bare karikaturer–eller trenger vi nettopp stereotypene for å forholde oss til noe ukjent? **Jan H. Landro** ledet samtalen med filmskaper og aktivist **Bjørn Magnus Ihler**, komiker **Mohammad Basefer** og komiker og aktivist **Shabana Rehman**.

3. mai, Oslo Met: Pressefrihetens Dag

I samarbeid med Oslo Journalistklubb (OJ), NJ Student, Forskningsgruppa Medier krig og konflikt (MEKK) Oslo Met, Den norske UNESCO-kommisjonen og JMIC. *Faren ved å utfordre Erdogan med kritisk journalistikk*. **Afshin Ismaeli** intervjues av **Elisabeth Eide**. *Pressefrihetens vilkår og utfordringer*. Debatt med **Kadafi Zaman** (TV2), **Ann-Magrit Austenå** (NOAS, tidligere NJ-leder), **Rune Ottosen** (Den norske UNESCO-kommisjonen/MEKK/Norsk PEN), **Roy Krøvel** (Oslo Met). Visning av filmen «Journalism is not a crime» av regissør Tom Heinemann.

22. mai, Fritt Ords lokaler: Rundebordssamtale om situasjonen for journalister, akademikere og truslene mot ytringsfriheten i Tyrkia.

Medieutvalget i samarbeid med Ethical Journalism

Fra seminaret Minoritetsmannen – oversett og uglesett. I panelet (f.v.) er Mohamed Abdi, Umar Ashraf, Elisabeth Eide (leder samtalen) og Abdullah Alsabeehg. Assad Nasir ønsker velkommen.

Network (EJN).

Med **Özge Mumcu Aybars** (Board Member of Ugur Mumcu Investigative Journalism Foundation / Project Coordinator), **Ayşe Idil Aybars** (Associate Professor at METU Sociology Department / EU Consultant), **Ayberk Can Ertuna** (NTV Senior Correspondent / Media Consultant).

28. mai, Litteraturhuset Oslo: Make Space–åpen mikrofon for eksilforfattere

I samarbeid med PEN International. Eksilforfattere ble invitert til å lese egne tekster. **Basim Mardan** (poet/PEN International) ledet programmet. Arrangementet var en del av PEN Internationals Make Space Campaign og UNHCRs #WithRefugees Campaign.

29. mai, Oslo Freedom Forum: Writers in exile lunsj seminar

I samarbeid med PEN International, Oslo Freedom Forum. Med fribyforfatterne **Asieh Amini** (Iran), **Dessale Berekhet** (Eritrea), **Basim Mardan** (Irak) og **Naila Zahin Ana** (Bangladesh). Samtalen ble ledet av **Ebony Riddell-Bamber** (PEN International).

1. juni, Lillehammer, Litteraturfestivalen: Tromsø, Stavanger og Lillehammer som poetisk asyl

I samarbeid med Litteraturfestivalen på Lillehammer. Med forfatterne **Sanaa Aoun**, **Manal Al-Sheikh** og **Mehdi Mousavi** som fant en ny tilværelse i fribyene Stavanger, Tromsø og Lillehammer. Samtalen ble ledet av **Brit Bildøen** (Komiteen for fengslede forfattere).

6. juni, Litteraturhuset, Oslo: Varslerdagen–økonomisk kriminalitet og korrupsjon

Varslerutvalget i samarbeid med Networkers SouthNorth.

Med **John Christensen** (grunnleggeren av Tax Justice Network), advokat **Kari Breirem** (advokat), **Marianne Djupesland** (førstestatsadvokat Økokrim), **Petter Gottschalk** (Professor ved institutt for ledelse og organisasjon, Handelshøyskolen BI), **Sigurd Bjørnstad** (Journalist i Aftenposten). Debatten ble ledet av Kai Sibbern, leder for Norsk PENs Varslerutvalg.

5. september, Molde, Bjørnsonfestivalen: Guantanamo Diary and a meeting with Mohamedou Ould Slahi. In conversation with **Larry Siems**
I samarbeid med Bjørnsonfestivalen.

6. september, Longyearbyen: Larry Siems and Anders Heger in conversation with Mohamedou Ould Slahi.
I samarbeid med Artica Svalbard og Longyearbyen bibliotek.

11. september, Litteraturhuset Oslo: Minoritetsmannen – oversett og uglesett

Flerkulturelt utvalg. I panelet: **Abdullah Alsabeehg** (bystyremedlem for AP), **Mohamed Abdi** (spaltist og skribent), og **Umar Ashraf** (redaktør for antologien «Kjære bror»): Samtalen ble ledet av **Elisabeth Eide** (leder av Flerkulturelt utvalg).

14. september, Litteraturhuset Oslo: Et frokostmøte med Can Dündar

I samarbeid med Nobels Fredssenter og Norsk Redaktørforening. Samtalen ble ledet av journalist **Silje Kampesæter**.

19.–20. september, Kapittel Stavanger: Nettverksmøte de norske fribyene

I samarbeid med fribyen Stavanger.

20. september, Kapittel Stavanger: Åpen mikrofon for eksilforfattere

I samarbeid med Kapittel. Eksilforfattere ble invitert til å lese egne tekster. **Basim Mardan** (poet/PEN International) ledet programmet.

3. oktober, Vaskeriet: Filmvisning «Forteljinger om mot»

PEN avdeling Vestlandet. **Nuray Yildirim Gullestad** ledet samtalen med den iranske poeten/journalisten **Asieh Amini** – en av dem som ble portrettert i filmen– etter at filmen ble vist på BIFF (Bergen internasjonale filmfestival).

17. oktober: Intoleranse

PEN avdeling Vestlandet. **Jan H. Landro** ledet samtalen om toleransens grenser

sammen med forfatter **Guro Sibeko**, leder av BIT Teatergarasjen **Sven Åge Birkeland** og filosof **Lars Fr. H. Svendsen**.

18. oktober, Litteraturhuset Oslo: Fengslende karikaturer

Komiteen for fengslede forfattere.

De tre fribyttegnerne **Ali Dorani** (kjent som «Eaten Fish»), **Arifur Rahman** og **Fadi Abou Hassan** har alle opplevd fengsling og forfølgelse på grunn av sine visuelle ytringer. Sammen med den norske karikaturtegneren **Marvin Halleraker** og samtaleleder **Kjersti Løken Stavrum**, snakket de om det visuelle som uttrykk for ytringsfrihet.

30. oktober, Longyearbyen: Satellitter, varsling og nordområdene. Trenger vi en mer åpen debatt om utfordringer og dilemmaer i norsk sikkerhetspolitikk?

Varslerutvalget i samarbeid med Artica Svalbard. Debatt med **Bård Wormdal** (journalist og forfatter), **Birger Amundsen** (journalist og forfatter) og **Rune Ottosen** (styremedlem i Norsk PEN). Debatten ble ledet av **Kai Sibbern**, styremedlem i Norsk PEN.

10. november: Mørkefest: Å tegne seg til frihet- Eaten Fish

PEN avdeling Vestlandet.

Tegneren **Ali Dorani** møtte til samtale med **Anne Aase Rokkan** om kunst og frihet.

10. november, Vika kino: The Cleaners

Flerkulturelt utvalg i samarbeid med Film fra Sør.

Visning av filmen «The Cleaners» etterfulgt av samtale med **Kari Steen-Johnsen** (forskningsleder for gruppen Politikk, Demokrati og Sivilsamfunn ved Institutt for samfunnsforskning) og **Gisle Hannemyr** (forsker, IT-gründer og lektor i informatikk på UiO). Samtalen ble ledet av **Elisabeth Eide**, Norsk PEN.

12. november, Vika kino: Rafiki

Flerkulturelt utvalg i samarbeid med Film fra Sør. Visning av filmen «Rafiki» etterfulgt av samtale med **Wanuri Kahiu** (regissør) og **Ahmed Umar** (kunstner og samfunnsdebattant). Samtalen ble ledet av **Nisrin Maktabi Barkouki** fra Norsk PEN.

14. november, Litteraturhuset Oslo: Ossietzkyprisen 2018 og Fengslede Forfatters Dag

Kulturminister **Trine Skei Grande** overrakte Ossietzkyprisen til prisvinner **Ahmedur Rashid Chowdhury** (Tutul). **Kristina Quintano** (journalist og forlegger) samtalte med prisvinneren. Opplesning av Tutuls dikt, ved **Erling Kittelsen** og **Tutul**.

Brit Bildøen og **Johanne Fronth-Nygren** fra Komiteen for fengslede forfattere markerte Fengslede forfatters dag, en årlig markering av de farer som forfattere, forleggere, redaktører, journalister og oversettere utsettes for ved å bruke sin ytringsfrihet.

15. november, Vika kino: Stronger than a bullet

Flerkulturelt utvalg i samarbeid med Film fra Sør. Visning av filmen «Stronger Than a Bullet» etterfulgt av samtale med **Maryam Ebrahimi** (regissør) og **Amir Mirzai** (forfatter og leder for Rumi-festivalen). Samtalen

Seminaret Writers in exile under Oslo Freedom Forum. Med (f.v.) Basim Mardan, Dessale Bereket, Ebony Riddell-Bamber, Asieh Amini og Naila Zahin Ana.

Oleg Sentsov

Land: Ukraina

Filmregissør og forfatter.

21. august 2018 hadde Oleg Sentsov sultestreiket i 100 dager. Han krever frigivelse av ukrainske fengslede etter krigshandlinger på Krim og Ukraina. Sentsov er dømt til 20 års arbeidsleir for sin aktivisme og har sonet i Russlands nordligste fengsel siden mai 2014. Sentsov avsluttet sultestreiken etter 130 dager, den kostet ham nesten livet. Det er bred internasjonal enighet om at anklagene mot Sentsov er politisk motiverte.

Status: I fengsel.

ble ledet av **Sharam Alghasi** (førsteamanuensis ved Høyskolen i Kristiania).

1. desember, Holbergdebatten 2018: Politics and Affects: The dynamic of social mobilization

PEN avdeling Vestlandet i samarbeid med Holbergprisen.

3. desember, Litteraturhuset i Oslo: Slutten på kommentariatets diktatur

Medieutvalget.

Stipendiat **Tellef Solbakk Raabe** oppsummerte funnene fra masteroppgaven «The power of political commentators in the age of social media» (University of Cambridge). Etterfulgt av paneldebatt med **Geir Ramnefjell** (politisk redaktør i Dagbladet), **Eva Grinde** (kommentator i Dagens Næringsliv), **Gunnar Stavrum** (ansvarlig redaktør i Nettavisen) og **Nina Hjerpset-Østlie** (frittstående samfunnsdebattant). Debatten ble ledet av **Annette Groth**.

8. desember: Nyttårskortaksjon

For fjerde år på rad ønsket Komiteen for fengslede forfattere velkommen til førjulstreff på Litteraturhuset, der vi skriver nyttårshilsener til forfattere, journalister, bloggere og andre som sitter i fengsel eller på andre måter er truet eller forfulgt, og på den måten bidrar til å gi hardt prøvde kolleger en oppmuntring i mørketiden. Arrangementet gjennomføres i form av åpent hus der vi serverer gløgg og pepperkaker og legger frem spesiallagede kort med dikt og illustrasjoner laget av medlemmer, fribyforfattere og fribytegnere. Tilsammen ble det skrevet rundt 200 hilsener, som er sendt til fengslede skribenter i en rekke land.

DELTAKELSE ANDRE ARRANGEMENTER:

9. februar, New Delhi, India, International Publishers Associations Congress: The threat of self censorship in publishing.

Tale av **William Nygaard** (via video)

12. mars, Menneskerettighetsuken, Amnesty Jus Oslo (Frokostkjeller'n, Oslo):

«De stemmeløses røst.» Foredrag om Norsk PEN og fribyordningen, ved fribykoordinator **Ingeborg Kværne**, etterfulgt av samtale med fribyforfatteren **Ahmedur Rashid Chowdhury** (Tutul).

6. juni, Lofoten, Reine Ord: William Nygaard i samtale med **Mustafa Can**.

6. juni, Lofoten, Reine Ord: Lofotprologen **William Nygaard** åpner festivalen.

5. juli, Førdefestivalen, Førde: Ytringsfridomens vilkår og grenser

Innleder til debatt: **Elisabeth Eide**.

8. september, Ord i Grenseland Fredrikstad: Samtale med vinner av Ord i Grenselandprisen. Hege Newth samtalte med årets prisvinner **Sumaya Jirde Ali**.

15. september, Haugesund: Rabinowitz-seminaret 2018 Fribykoordinator **Ingeborg Kværne** og styremedlemmer **Asieh Amini** og **Ingeborg Senneset** deltok i programmet.

23. oktober, Harstad: I ly for stormen

William Nygaard i samtale med **Bård Borch Michalsen**. **William Nygaard** i paneldebatt.

28. november, Stiklestad: Konferansen Kunst og ytringsfrihet. **William Nygaard** deltok i paneldebatt.

Rashad Ramazanov

Land: Aserbajdsjan.

Blogger og forfatter.

Rashad Ramazanov ble arrestert 9. mai 2013 og dømt til ni års fengsel for fabrikkerte påstander om besittelse og salg av narkotika. Ramazanov er kjent som en regimekritisk skribent og dommen mot ham anses for å være politisk motivert. Ramazanov var en av flere som startet en sultestreik i solidaritet med antikorrupsjonsbloggeren **Mehman Huseynov**. Huseynov ble ilagt en ny dom i desember 2018 kun uker før forventet løslatelse. Myndighetene trakk tilbake avgjørelsen i januar 2019, etter massivt internasjonalt press. Ramazanov avsluttet sultestreiken i slutten av januar, sterkt fysisk redusert. Rashad Ramazanov ble sluppet fri 16. mars 2019, som en av 431 fanger som ble løslatt i forbindelse med feiringen av Nowruz.

Status: Løslatt 16. mars 2019.

Amanuel Asrat

Land: Eritrea

Poet og journalist.

Amanuel Asrat ble arrestert 23. september 2001, sammen med ni andre journalister, deriblant alle redaktørene av de privateide avisene. Andre uavhengige journalister, opposisjonspolitikere og studenter ble også arrestert under regjeringens kampanje for å kneble kritikere. Eritreiske myndigheter har aldri gjort rede for hvor Asrat eller de andre journalistene er, hvordan deres helsetilstand er eller juridiske status. Asrat antas å være en av de få gjenlevende journalistene fra 2001-aksjonen. Ubekreftede rapporter melder at han lever, men at helsetilstanden hans er svært dårlig.

Status: I fengsel.

Zehra Dogan

Land: Tyrkia.

Kunstner og journalist.

24. mars 2017 ble Zehra Dogan dømt til to år, ni måneder og 22 dager i fengsel. Hun ble dømt for å ha malt et bilde som viser tyrkiske sikkerhetsstyrkers angrep og ødeleggelser i Nusaybin-distriktet i Mardin-provinsen, en kurdisk region i Tyrkia. Dette var ifølge tyrkisk rettsvesen propaganda for en terroristorganisasjon. Dogan ble løslatt 25. februar 2019, etter å ha tilbrakt mer enn 500 dager bak murene.

Status: Løslatt 25. februar 2019.

For dette maleriet ble Zehra Dogan dømt til nesten tre års fengsel. Originalbildet er destruert, denne virtuelle versjonen er alt som er igjen.

5. INFORMASJON

Informasjon til medlemmer, media og norske og internasjonale samarbeidspartnere gis gjennom pressemeldinger, rapporter, nyheter og annet materiell som sendes ut fortløpende på e-post og publiseres på Norsk PENs hjemmeside og i sosiale medier.

5.1 PRESSEMELDINGER

Det ble sendt ut 9 pressemeldinger i 2018:

- 17. januar: Tyrkisk domstol nekter å løslate journalister. Om saken mot journalistene Mehmet Altan og Sahin Alpaly.
- 1. februar: Nytt Kvinnemanifest fra PEN International, vedtatt av PEN-kongressen i Lviv 2017.
- 22. februar: Norsk PEN, Norsk Redaktørforening og Norsk Journalistlag med felles brev til president Erdogan med krav om umiddelbar løslatelse av alle som er arrestert for å ha utført sitt lovlige arbeid, benyttet sin ytringsfrihet eller er fengslet uten bevis.
- 23. april: Mer debatt om skolen i offentligheten. Simon Malkenes-saken.
- 2. mai: Norsk PENs årsmøte 2018: nytt styre og nye medlemskriterier.
- 5. juni: I subscribe – støtt kampanjen for den frie presse i Tyrkia.
- 25. juni: Gi Liu Xia et nytt liv i Europa!
- 18. september: Ossietzkyprisen 2018 til Ahmedur Rashid Chowdhury.
- 29. september: PEN-kongressen vedtar resolusjon om klimaendringer og miljøaktivister, foreslått av Norsk PEN.

5.2 KRONIKKER

- Norge, Tyrkia og invasjonen i Afrin. Av Ragnar Næss og Eugene Schougin. Publisert i Klassekampen 7. mai.
- Vi vil ha klare svar. Av Ragnar Næss og Eugene Schougin. Publisert i Klassekampen 7. juni. Kronikken var et svar på kronikk fra statssekretær Audun Halvorsen i UD 18. mai: Vi snakker med Tyrkia.
- Juks, vold og splittelser. Om valgkampen i Tyrkia. Av Ragnar Næss og William Nygaard. Publisert i Klassekampen 14. juni.
- Fanget av Nobelprisen. Av Harald Bøckman. Publisert i Aftenposten 2. juli. Teksten er skrevet på vegne av Norsk PEN, Den norske Forfatterforening, Norsk Oversetterforening, Norsk faglitterær forfatter- og oversetterforening og Norske Barne-

og Ungdomsbokforfattere.

- Sultestreik er mot og vilje. Av Gunnar Gjengset og Hege Newth om den sultestreikende ukrainske filmskaperen Oleg Sentsov. Publisert i Dagsavisen den 4. september.
- Khashoggi-drapet: Norge må reagere kraftig. Av Mads Andenæs og William Nygaard. Publisert i VG 30. oktober.
- Spionasjetiltalen mot Assange må fordømmes – forsvaret ytringsfriheten. Av Rune Ottosen. Publisert i Klassekampen 5. desember.

5.3 NORSK PEN I MEDIENE

I 2018 har Norsk PEN uttalt seg i en rekke saker, deriblant:

- Finn Graffs Netanyahu-karikatur (på trykk i Dagbladet 7. august)
- Bangladesh: Shahidul Alam, fotograf og journalist fengslet 5. august.
- TV2-journalist Kadafi Zaman arrestert 13. juli av pakistansk politi
- Kina: Liu Xia blir fri 10. juli
- Tyrkia: Gülizar Tasdemir, deportert fra Norge
- Tyrkia: Selim Currakaya arrestert i Norge, truet med deportasjon
- Julian Assange
- Angrep på avisa Capital Gazette i USA, fem avismedarbeidere drept.
- Norges våpensalg til Saudi-Arabia
- Felles nordisk PEN-uttalelse vedrørende fengslingen av Gui Minhai
- Nygaard-saken
- Støtte til de regimekritiske protestene i Iran
- Det var mange uttalelser og intervjuer om Tyrkia, situasjonen for pressefriheten og rettssikkerheten, ikke minst i forkant av presidentvalget i juni.

Kjersti Løken Stavrum og Odd Isungset på Dagsnytt 18 om Nygaardsaken, 9. oktober.

6. ØKONOMI

Regnskapet for 2018 viser at Norsk PEN har en økonomi i positiv balanse. De totale driftsinntektene utgjorde i 2018 kr 6 733 347, mot kr 5 940 881 i 2017, en økning på 13.3 %. Driftskostnadene viser kr 6 687 609, mot kr 5 934 384 i 2017, en økning på 12.6 %. Årsresultatet i 2018 ble et overskudd på kr 53 224, mot et overskudd på kr 12 440 i 2017. Revidert årsregnskap 2018 med noter er bakerst i denne meldingen.

Driften av Norsk PEN blir støttet med grunnleggende årlige bidrag fra Den norske Forleggerforening, Den norske Forfatterforening, Norsk Oversetterforening, Dramatikerforbundet, Norske Barne- og Ungdomsbokforfattere, Kritikerlaget, Norsk Journalistlag og Norsk faglitterær forfatter- og oversetterforening. Sammen med medlemskontingentene og prosjektkoordineringsbidrag fra UD-finansierte prosjekter dekker disse midlene faste driftskostnader og reisevirksomhet for ansatte og styret.

Norsk PENs internasjonale arbeid ble også i 2018 i hovedsak finansiert av UD. I dette arbeidet inngår stillingen som nasjonal fribykoordinatør, stipend til de norske fribyene, et stort arbeid i Tyrkia med vekt på rettsobservasjoner, videreføring av støtten til Afghansk PEN og driften av Forfatternes Hus i Kabul, samt støtte til PEN Internationals arbeid i Midtøsten og Afrika.

Norsk PEN mottok i 2018 avgjørende prosjektstøtte til en rekke av våre arrangementer og aktiviteter fra Fritt Ord, Eckbos Legat, Bergesenstiftelsen, Norsk Forfattercentrum, Kulturrådet, Norsk Oversetterforening, Den norske Forfatterforening og Norske Barne- og Ungdomsbokforfattere, Norsk faglitterær forfatter- og oversetterforening. Norsk PEN mottok kr 206 250 fra Kulturdepartementets gaveforsterkningsordning.

Bundne midler – bankinnskudd. Avsetning øremerkede midler

Ved årsskiftet 2018/2019 sto kr 3 332 292 som øremerkede midler på Norsk PENs bankkonto. Av dette utgjør kr 1.1 million prosjektmidler fra UD som er øremerket videreføring i 2019 av vårt internasjonale arbeid med fribyene, Afghanistan og Tyrkia. Kr 1 million er innbetaling av stiftelseskapital til Norsk PENs fond for ytringsfrihet, med lansering 31. januar 2019. Øvrige øremerkede midler utgjør beholdningen til Norsk PENs Krisefond, PEN avdeling Vestlandet, prosjektmidler til videreføring av arbeidet med Det norske prosjektet, samt arbeidet til Komiteen for fengslede forfattere.

6.1 REGNSKAP OG REVISJON

Regnskapet er blitt ført av Knut Monsen. Revisor er Kåre Oppstrøm, Baker Tilly Grimsrud & Co ANS.

6.2 BANK

Bankforbindelsen er Cultura Bank. Norsk PEN har en avtale om opprettelse av støttekonto i Cultura Bank.

6.3 KRISEFOND

Norsk PENs Krisefond for forfulgte forfattere ble etablert i 2015. Fondet har som formål å gi økonomisk bistand til ytrere innenfor PENs målgruppe, som er i umiddelbar fare grunnet forfølgelse, trusler eller trakassering, og som derfor har behov for øyeblikkelig hjelp. Fondet henter sin kapital fra medlemmers pengestøtte og donasjoner.

Det er utbetalt kr 69 380 fra Krisefondet i 2018 og det har kommet inn kr 35 478. Per 31. desember 2018 er saldo kr 68 215. I 2018 fikk en blogger fra Bangladesh, en journalist fra Etiopia, en tyrkisk journalist og en syrisk forfatter støtte fra Krisefondet.

6.4 LANGSIKTIG FINANSIERING – NORSK PENS FOND FOR YTRINGSFRIHET

Senhøstes 2017 lanserte styret i Norsk PEN en stiftelsesmodell i form av et fond, Norsk PENs fond for ytringsfrihet. Bakgrunnen for etableringen av fondet var å styrke Norsk PENs arbeid for ytringsfrihet.

Ved årsskiftet 2018/19 hadde 12 stiftere takket ja til å investere 1 million kroner hver. Stifterne av Norsk PENs fond for ytringsfrihet er:

Amedia, Aschehoug, AS Forlagsfinans, Cappelen Damm, Dagbladets Stiftelse, Erik Must AS, Ferd AS, Gyldendal, Jostein Gaarder, NHST Media Group AS, Polaris Media og Schibsted ASA/Stiftelsen Tinius.

I tillegg bidrar 3 støttespillere ved Gunnar Sønstebys Minnefonds pris, Jan og Harald Møller og en anonym giver med til sammen kr 450 000.

Samlet stiftelseskapital er således kr 12.450.000.

Fondet skal forvaltes av Fondsfinans Kapitalforvaltning. Grunnkapitalen blir på 12 millioner og er urørlig. Avkastning av fondsforvaltningen går til Norsk PENs arbeid for ytringsfrihet. Fondsstyret består av fem personer, tre fra Norsk PEN og to fra stifterne: William Nygaard (leder), Kjersti Løken Stavrum og Kai Sibbern, alle fra Norsk PENs styre, Are Stokstad (Amedia) og Nils Øy (Dagbladets Stiftelse) fra stifterne.

Fondet lanseres 31. januar 2019.

Hege Newth i samtale med Hilde Kristin Røsvik og Easterine Kire i Longyearbyen bibliotek.

7. REPRESENTASJON OG SAMARBEIDSPARTNERE

7.1 REPRESENTASJON

Hege Newth har representert Norsk PEN i NGO-Forum for menneskerettigheter.

Anders Heger har vært PEN Internationals observatør i ICORNs styre.

Carl Morten Iversen har vært Norsk PENs representant i styret for radiostasjonen «Voice of Tibet». **Hege Newth** har vært vararepresentant.

Hege Newth har representert Norsk PEN i UNESCOs ekspertgruppe på ytringsfrihet.

7.3 ARTICA SVALBARD

Norsk PEN er samarbeidspart i prosjektet Artica Svalbard. Artica Svalbard er et Artist in residence-program som gir kunstnere mulighet til å bo og jobbe på Svalbard i en periode fra en til ni måneder. Formålet med Artica Svalbard «er å legge til rette for kunstneriske og kulturelle aktiviteter på Svalbard og støtte utviklingen av norsk kunst og kultur ved at kunstnere i alle sjangre kan skape og presentere sin kunst. [...] Stiftelsen skal ha et arktisk og internasjonalt fokus og skal gjennom offentlige arrangementer øke bevisstheten om og diskutere de arktiske nordområdenes relevans for kultur, geopolitikk, klimaendringer, migrasjon og minoriteter.» (Fra Articas nettside.)

Artica Svalbards samarbeidspartnere er Norsk PEN, Stiftelsen Queen Sonja Print Award og OCA–Office for Contemporary Art Norway.

Norsk PEN innstiller skribenter til kunstneropphold på Svalbard. Våre medlemmer blir hver høst invitert til å søke om kunstneropphold i Longyearbyen. I 2018 fikk Easterine Kire, Ole Robert Sunde og Juni Dahr opphold.

Tutul overrekkes Ossietykypriisen av kulturminister Trine Skei Grande, med William Nygaard. Foto: Ketil Frøland.

8. PRISER

8.1 OSSIETZKYPRISEN 2018 TIL AHMEDUR RASHID CHOWDHURY

Ossietykypriisen for 2018 ble tildelt Ahmedur Rashid Chowdhury, også kjent som Tutul. Han fikk prisen for motet han i en årrekke har utvist gjennom kompromissløst å utgi litteratur som fremmer liberale og sekulære verdier i et stadig mer ekstremistisk samfunn i hjemlandet Bangladesh.

Styret i Norsk PEN er jury for prisen, i styrets begrunnelse heter det bl.a.: «Til tross for trusler og drapsforsøk har Tutul insistert på å forsvare ytringsfriheten gjennom å publisere bøker og artikler som han visste kunne koste ham livet. Fra sin eksiltilværelse i Norge har han med pågangsmot klart å føre videre sitt livsverk. Det er med stor ydmykhet og glede at Norsk PEN tildeler Ossietykypriisen 2018 til Tutul.»

Ossietykypriisen ble overrakt Tutul 14. november under eget arrangement på Litteraturhuset i Oslo. Tradisjonen tro ble utdelingen koblet til markeringen av Fengslede Forfatters Dag.

8.2 INTERNATIONAL PUBLISHER ASSOCIATION'S FREEDOM TO PUBLISH PRIZE

Norsk PEN nominerte den bangladeshiske forleggeren Ahmedur Rashid Chowdhury.

9. NORSK PROSJEKT FOR YTRINGSFRIHET OG YTRINGSANSVAR

I 2015 startet Norsk PEN et stort prosjekt for å ivareta ytringsfriheten i vårt eget samfunn, **Norsk Prosjekt for Ytringsfrihet og Ytringsansvar**. Arbeidet er muliggjort med støtte fra **Fritt Ord**, **Bergesenstiftelsen** og **Eckbos Legater**.

Bakgrunn

Begrunnelsen for Norsk Prosjekt for Ytringsfrihet og Ytringsansvar ligger i et større behov for å ta ansvar for ytringsfrihetssituasjonen i eget land. Norsk PEN ønsker å bidra til økt allmenn bevissthet om verdien av fri debatt og ytringskultur. Samtidig vil vi holde et våkent overblikk over ytringsfrihetssituasjonen i Norge.

Norsk PEN i Norge

Frivillighet

Arbeidet med å være en aktiv pådriver i viktige temaer om ytringsfrihet har en sentral plass og kommer til uttrykk gjennom en rekke aktiviteter.

Norsk PEN har etablert ni ulike utvalg som arbeider innenfor våre kjerneområder, totalt representert med 31 personer. Syv av utvalgene utgjør det norske prosjektet, de to andre utvalgene er Norsk PENs Tyrkiautvalg, som arbeider for *offentlig bevissthet om ytringsfrihets-*

situasjonen i Tyrkia–hjemme og ute og Komiteen for fengslede forfattere.

Norsk PENs styre utgjør 12 personer. Verv i Norsk PEN honoreres ikke, og de fleste av våre aktiviteter og aksjoner er tuftet på frivillig innsats, som er et sterkt prinsipp for organisasjonen. Medlemmene involveres og engasjeres i alle deler av vår utadrettede virksomhet. I 2018 utgjorde frivillig arbeid for Norsk PEN om lag fem årsverk.

Åtte delprosjekter

Norsk PEN etablerte i 2015 åtte delprosjekter, det er etablert prosjektutvalg til hvert av delprosjektene. I sammensetningen av utvalgene har det vært viktig å søke allianser og samarbeidspartnere i organisasjoner og miljøer som sikrer en bred faglig kompetanse. Ett styremedlem er representert i hvert utvalg, mens øvrige medlemmer er hentet blant våre medlemmer.

Utvalgene overvåker og tar aktivt del i debatter og saker på vegne av Norsk PEN og utvalgsmedlemmenes egne organisasjoner.

Delprosjektene er:

- Ytringsfrihet for unge
- Mediene
- Det flerkulturelle feltet
- Elektronisk og annen overvåking, nasjonalt og internasjonalt
- Varslere
- Fribyforfattere i Norge
- Den allmenne debatt, inkludert det internasjonale
- Avdeling Vestlandet

Finansiering

Norsk Prosjekt for Ytringsfrihet og Ytringsansvar er muliggjort med støtte fra Fritt Ord, Bergesenstiftelsen og Eckbos Legater.

9.1 YTRINGSFRIHET FOR UNGE

Formål: Bevisstgjøre unge hvorfor det er viktig å kjempe for retten til ytringsfrihet og hva det innebærer å bli fratatt denne.

I 2015 startet forarbeidet til produksjonen av tre ulike forestillinger om ytringsfrihet som rettet seg mot elever i 10. klasse og den videregående skole. Prosjektet ble støttet av Fritt Ord og Norsk Forfattersentrum.

De tre forestillingene ble utviklet gjennom en rekke workshops i 2016, første forestilling ble vist som del av Pegasus-programmet under Norsk Litteraturfestival på

Lillehammer i mai 2016, siste forestilling var skoleturné i Finnmark i 2018. Tilsammen har om lag 3500 elever sett forestillingene.

Fra og med 2019 overtar utøverne eierskapet til forestillingene, og står fritt til å videreføre og videreutvikle prosjektet.

Høsten 2018 startet planleggingen av nye aktiviteter og produksjoner.

9.2 MEDIENE

Formål: Prosjektets formål er tosidig – både å overvåke mediens utøvelse av eget samfunnsansvar og sikring av kvalitet, og å følge opp offentlige rammevilkår for redaksjonell utøvelse.

Dette innebærer å følge opp konsekvensene ved endringer i økonomiske rammer for massemedier. Nye økonomiske modeller som visker ut skillet mellom reklame og redaksjonelt innhold inngår i arbeidsfeltet og likeså det såkalte «nettvett». Arbeid mot hatefulle ytringer i nettdebatter er et annet fokusområde.

23. mai, møte med den russiske ambassadøren Teimuraz Ramishvili, sammen med Journalistlaget, Redaktørforeningen og Presseforbundet.

Bakgrunnen for møtet var samtale med ambassadøren om at offisielle russiske nettsider kjørte en kampanje mot en TV2-journalist.

6. mars, møte med den tyrkiske ambassadøren Esat Safak Göktürk.

Med formål å overlevere brev til president Erdogan vedrørende idømmelsen av livsvarig fengsel til brødrene og journalistene Mehmet Altan (65), Ahmet Altan (67) og Nazli Ilıcak (73).

Neha Naveen og Elisabeth Eide i Flerkulturelt utvalg.

Seminarer Satellitter, varsling og nordområdene i Longyerabyen. Med (f.v.) Birger Amundsen, Bård Wormdal, Kai Sibbern og Rune Ottosen. Foto: Artica Svalbard.

Med Thomas Spence for Norsk PENs Medieutvalg, Arne Jensen fra Redaktørforeningen og Hege Iren Frantzen fra Norsk Journalistlag.

9.3 DET FLERKULTURELLE FELTET

Formål: Norsk offentlighet er i rask endring, og med et samfunn som stadig blir mer kulturelt, religiøst og sosio-økonomisk sammensatt, blir det viktigere å forstå mangfoldet i de forskjellige miljøene og mekanismene som driver disse. Ved å nettopp analysere disse mekanismene vil det flerkulturelle utvalget i Norsk PEN søke å ivareta et mangfold av stemmer, samt rette lyset mot eksisterende sensur og selvrensing knyttet til mangfold-samfunnet.

9.4 ELEKTRONISK OG ANNEN OVERVÅKING, NASJONALT OG INTERNASJONALT

Formål: Bidra til å sette overvåking løpende på agendaen og dertil ha en beredskap når temaet kommer opp i det norske og internasjonale samfunn av ulike årsaker. Følge opp utspill om overvåking i Norge og politikernes beslutning, som fremstøt for utvidelse av e-tjenesten og PSTs fullmakter til overvåking av norske borgeres digitale korrespondanse inn og ut av landet.

Utvalget møtes regelmessig og har løpende dialog om saker som dukker opp.

Bevissthet og innsikt om overvåking, og særlig digital overvåking, er blitt en viktig dimensjon til arbeidet for ytringsfrihet. Gruppen bidrar med kunnskapstilførsel inn i PEN-systemet og andre relevante fora. Gruppen inviterer fagpersoner inn i møtene for oppdatering. Gruppen skal engasjere seg i forbindelse med den nye loven om E-tjenesten.

9.5 VARSLERE

Formål: Norsk PEN betrakter varsling som et viktig demokratisk prinsipp for å avdekke kritikkverdige

forhold overfor offentligheten. Varsling er en del av vår ytrings- og informasjonsfrihet og Norsk PEN skal bidra til å beskytte nasjonale og internasjonale varsleres rettigheter og deltagelse i samfunnsdebatten.

Høringsuttalelse på NOU 2018: 6 Varsling, verdier og vern.

Innledningen fra høringsuttalelsen fra Norsk PENs Varslerutvalg: *For Norsk PEN er retten til å ytre seg som varsler en vesentlig del av ytringsfriheten. Følgelig har vi også tidligere (7. mars 2016) sendt inn et høringssvar i anledning et representantforslag til Stortinget om behovet for sterkere vern av varslere (DOKUMENT 8:30 2015-2016), der vi la vekt på at ytringsfrihetsspektivet må legges til grunn utover de rene arbeidsrettslige betraktninger. Derfor ser vi det som positivt at det aktuelle utvalget også drøfter en direkte henvisning til grl. §100 om ytringsfrihet i arbeidsmiljølovens formålsbestemmelse og varslingsregler.*

Etterfulgt av kortfattede kommentarer til de konkrete forslag i høringsbrevet (hele uttalelsen kan leses på vår nettside).

9.6 LITTERATUR, KUNST OG FORMIDLING

Norsk PEN har vedtatt å opprette et eget utvalg for litteratur, kunst og formidling. Utvalget vil tre i funksjon i 2019.

9.7 DEN ALLMENNE DEBATTEN, INKLUDERT DET INTERNASJONALE

Formål: Styrke Norsk PENs ytringsfrihetsarbeid i norsk offentlighet.

10. ÅRSBERETNING FRA NORSK PEN AVDELING VESTLANDET

Norsk PEN Avdeling Vestlandets styre består av: Nuray Yildirim Gullestad (styreleder), Jan H. Landro (nestleder), Toril Hanssen, Leikny Haga Indergaard og Guri Fjeldberg.

Nytt i 2018: 19. september ble første nyhetsbrev sendt til alle våre medlemmer på Vestlandet. Nyhetsbrevet inneholdt i hovedsak informasjon om våre arrangementer.

Styret har holdt 9 møter i løpet av året. Årsmøte ble holdt i 26. februar 2018. PEN avdeling Vestlandet arrangerte 7 programmer i 2018, se under **Arrangementer** punkt 4.

Styreleder og nestleder tar viktige beslutninger under PEN Internationals årskongress i Pune, India.

11. INTERNASJONALT ARBEID

11.1 MØTER OG KONFERANSER

Møtet til Translation and Linguistic Rights Committee (TLRC) i Biel/Bienne, Sveits 21 – 23. juni 2018. Norsk PEN deltok ved styremedlem **Arne Svingen**. Over 40 PEN-sentre var representert, og særlig godt oppmøte fra Asia, Afrika og Sør-Amerika. Norge var det eneste nordiske senteret til stede.

Det var mye fokus på den firedelte språksituasjonen i Sveits for å vise hvordan man kan få et flerspråklig samfunn til å fungere. Blant temaene som ellers var oppe, var ytringsfrihet sett i et lingvistisk lys, Jura-kantonens spesielle lingvistiske historie, europeiske oversetterutfordringer og retten til å uttrykke seg på minoritetsspråk. Foruten sterkt fokus på den lingvistiske situasjonen i alle verdenshjørner.

PEN Internationals 84. kongress i Pune, India 25.–29. september. **William Nygaard, Kjersti Løken Stavrum og Hege Newth** deltok. Temaet for kongressen var «Experiments with truth». Norsk PEN fremmet en resolusjon om klimaendringer og miljøaktiviteter, som ble enstemmig vedtatt av kongressen. Norsk, finsk og svensk PEN fremmet en resolusjon om myndigheters knebling av den digitale ytringsfriheten. Den ble også enstemmig vedtatt av kongressen.

11.2 IFEX–INTERNATIONAL FREEDOM OF EXPRESSION EXCHANGE

Norsk PEN er medlem av det internasjonale ytringsfrihetsnettverket IFEX. IFEX er en paraplyorganisasjon for 119 internasjonale ytringsfrihetsorganisasjoner og har hovedkvarter i Toronto, Canada. IFEX kartlegger overgrep mot ytringsfrihet verden over, initierer og koordinerer aksjoner og tilbyr opplæring og organisasjonsutvikling til medlemsorganisasjonene.

11.3 INTERNASJONALE KAMPANJER

Norsk PEN har sluttet seg til flere internasjonale kampanjer initiert av IFEX og PEN International i perioden.

11.4 LANDSITUASJONER

11.4.1 AFGHANISTAN

Strategiske mål:

- Sikre Afghansk PEN som et fortsatt åpent rom og fristed for forfattere med ulik etnisitet, språklig bakgrunn og politisk ståsted.
- Påvirke norske og internasjonale myndigheter til demokratibygging ved støtte til sivilsamfunnet (skole, rettsvesen, media).
- Holde åpne kanaler for et afghansk politisk miljø og deres kvinneforkjempere for å bevisstgjøre rettigheter og menneskeverd.

Norsk PEN sikrer driftsstøtte til Forfatternes Hus i Kabul med midler fra UD. Norsk PEN er støttesenter og søsterorganisasjon for Afghansk PEN. Afghansk PEN er det viktigste og mest uavhengige litterære senteret i Afghanistan. Medlemmene er unge og eldre forfattere, kvinner og menn, fra alle språkgruppene i landet.

Afghansk PEN har spilt en avgjørende rolle i å oppdage og fremme nye litterære talenter etter Taliban-regimets fall og i å sikre publisering av litteratur på minoritetsspråk. Afghansk PEN samarbeider også med andre ytringsfrihetsorganisasjoner, som NAI Supporting Open Media in Afghanistan. Norsk PEN har også hatt kontakt med den norske ambassaden i Kabul, som viser positiv interesse for Afghansk PENs arbeid.

Det arrangeres et 50-talls litterære programmer i året i Forfatternes Hus, med besøkstall fra 50 til 200 på hvert arrangement.

Samay Hamed overtok ansvaret for driften av Afghansk PEN og Forfatternes Hus i 2018.

Norsk PEN har vedtatt å opprette et eget Afghanistan-utvalg. Utvalget skal ledes av Elisabeth Eide og vil tre i funksjon i 2019.

11.4.2 TYRKIA

Strategiske mål:

- **Transparens:** Arbeide for offentlig bevissthet om ytringsfrihetssituasjonen i Tyrkia-hjemme og ute.
- **Utad:** Legge press på den tyrkiske regjering, Tyrkias ambassader og andre offentlige tyrkiske institusjoner i utlandet
- **Innad:** Besøke Tyrkia og delta aktivt i samfunnsdebatten og vokte norsk Tyrkiapolitikk
- **Bistå/støtte** tyrkiske NGOer og andre aktører

Et eget Tyrkiautvalg er ansvarlige for det løpende arbeidet.

Rettsaksobservasjon

På vegne av Norsk PEN har **Ingeborg Senneset, William Nygaard, Eugene Schoulgin og Hege Newth** vært til stede på rettsaker mot journalister og forfattere i Istanbul.

24.–27. april: Rettsak mot de 18 Cumhuriyet-medarbeiderne, i fengselet Silivri, Istanbul, alle anklaget for

Aydin Engin, redaktør i Cumhuriyet og Ingeborg Senneset.

å ha støttet en terrorgruppe. Tre av de 18 ble frikjent, mens saken mot avisens tidligere sjefredaktør Can Dündar vil fortsette å gå for retten som egen sak. De resterende 14 Cumhuriyet-ansatte ble dømt til fengselsstraffer. Styremedlem Ingeborg Senneset var Norsk PENs utsendte observatør. I rapport fra reisen innleder Senneset slik: «Redaktøren ser seg rundt i møterommet i et hotell i Istanbul. Det solide langbordet i tre er flankert av journalister og menneskerettsforkjempere, jurister og ytringsfrihetsorganisasjoner. Og tiltalte. Dette kan være en av deres siste kvelder i frihet. Vel, så fri som du er, når du ikke kan si det du mener, uten å risikere sanksjoner. Så fri som du er, når arbeidsplassen din er på ruinens rand og ikke kan lønne deg. Så fri som du er, når du morgenen etter må møte i retten, siktet for medvirkning til terrorisme. Så fri som du er, som kritisk reporter, tegner, kommentator eller kuriér i landet som fengsler flest journalister i verden.» Rapporten kan leses på vår nettside.

8.–9. oktober: Rettssak mot Erol Önderoglu, Sebnem Korur Financi og Ahmet Nesin. De tre er siktet etter tre ulike terroristparagrafer som hver seg kan gi opptil 7 års fengselsstraff. De er beskyldt for å ha deltatt i en solidaritetskampanje til støtte for den kurdiske avisen Özgür Gündem. Rettssaken utsatt, endelig dom ventes å falle i april 2019. William Nygaard, Eugene Schoulgin og Hege Newth var Norsk PENs rettsobservatører.

Valgobservasjon 20.–24. juni 2018: Eugene Schoulgin fulgte valget fra Istanbul. Hans rapporter oppsummerer situasjonen godt, vi gjengir et kort utdrag: «Resultatet innebærer at Recep Tayyip Erdogan har sementert sin posisjon som nær sagt eneveldig president i landet. I virkeligheten kan han nå nærmest

gjøre hva han vil, ikke minst siden alle de forskjellige rettsinstansene i praksis lyder under ham. Dommere som opponerer blir øyeblikkelig enten avsatt eller omplassert. Han har siste ordet i alt fra landets økonomi til familieplanlegging, undervisning, samt i utenrikspolitikken. Han kan innføre og avslutte unntakstilstander etter eget forgodtbefinnende og endre lovene etter eget hode.» Schoulgins rapporter før, under og etter valget kan leses på vår nettside.

Tyrkianytt

Siden januar 2017 har Norsk PEN samlet, redigert og oversatt nyheter fra organisasjonene The Initiative for Freedom of Expression (IFoX), Dokuz8NEWS og Bianet. Vi sendte ut ni nyhetsbrev som presenterte oppdatert ytringsfrihetsinformasjon om Tyrkia i 2018. Disse ble formidlet til norsk presse, vårt nettverk og våre medlemmer og er tilgjengelige på vår hjemmeside.

Researcher

Norsk PEN sikrer stillingen som «Turkey consultant» i PEN International med støtte fra UD. Ege Dundar har fungert som PENs «Turkey consultant» siden sommeren 2016. Ege er sønnen til Can Dünder, tidligere redaktør av den tyrkiske avisen Cumhuriyet, nå i eksil i Tyskland, med en lang fengselsdom hengende over seg. Ege er selv utsatt og kan ikke returnere til sitt hjemland.

Ilkyaz

Norsk PEN bidrar med støtte til nettstedet Ilkyaz (<http://www.ilkyaz.world/>). Ilkyaz er en plattform hvor

unge, tyrkiske forfattere kan få publisert tekster og på den måten få komme til orde i en stadig snevrere tyrkisk offentlighet. Ege Dundar er prosjektleder. Nettstedet ble lansert 1. desember. Gunvald Axner Ims oversatte de tre første tekstene publisert på Ilkyaz til norsk, på vegne av Norsk PEN.

Nettverk og samarbeidspartnere

Norsk PEN har et mangeårig og nært samarbeid med The Initiative for Freedom of Expression (IFoX). De siste årene har vi også jobbet med Dokuz8NEWS og Bianet.

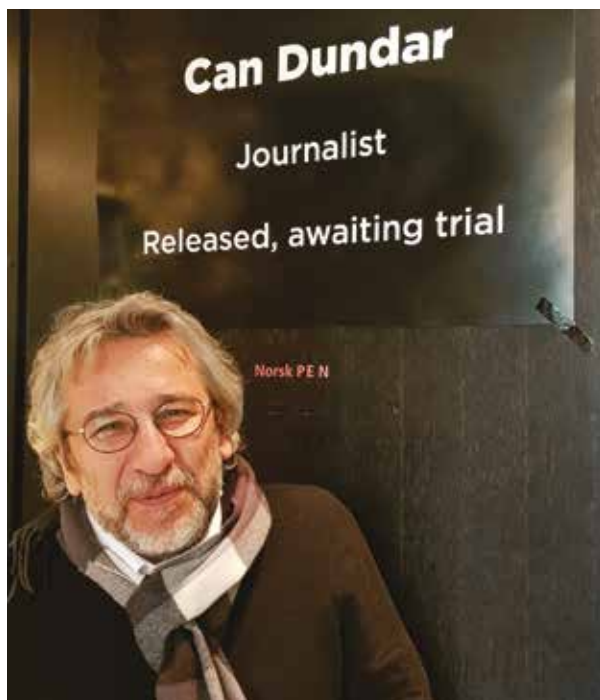
Møter

IFEX (International Freedom of Expression exchange) samlet 19.–20. november representanter fra internasjonale NGOer som arbeider med Tyrkia til et samarbeids-møte og workshop i Brussel. European Federation of Journalists var vertskap for møtet. Formålet med møtet var å legge opp en strategi og koordinere NGOenes arbeid i Tyrkias og for ytringsfrihet i Tyrkia, slik at effekten av innsats og aktivitet blir maksimal. Hege Newth representerte Norsk PEN.

International Press Institute (IPI) inviterte den 28. november i samarbeid med den tyske avisen Die Welt til et nettverksarrangement i Berlin. Seminaret bød på paneldiskusjoner med ledende advokater, journalister og menneskerettighetsaktivister fra Tyrkia og Europa. Øvind Hånes representerte Norsk PEN på seminaret. På vår nettside kan du lese seminarrapporten hans: *Pressefrihet og rettssikkerhet i dagens Europa*.

Rettshuset i Istanbul 9. oktober: Dagens høringer mot akademikere for fred (med talsperson Esra Mungan i spissen), og mot journalistene Erol Önderoğlu, Şebnem Korur Fincancı og Ahmet Nesin, endte med nok en utsettelse. Nasjonale og internasjonale observatører sikrer oppmerksomhet.

4. mars 2016 organiserte Norsk PEN en større markering til støtte for tyrkiske journalister, deriblant Can Dundar. På kontordøra vår henger plakaten fra markeringen fortsatt. Can Dundar ble oppriktig beveget da han så den. Hans situasjon er uforandret.

5. desember var Eugene Schoulgin Norsk PENs representant på møtet *15th International Conference on the European Union, Turkey, the Middle East and the Kurds* i EU-parlamentet i Brussel.

Tyrkiske asylsøkere

I 2018 var en av fire asylsøkere fra Tyrkia. Norsk PEN er blitt kontaktet av flere tyrkiske journalister som søker asyl i Norge. Ragnar Næss reiste til asylmottaket på Stokmarknes for å høre deres historier.

Jørgen Lorentzen og Hege Newth møtte Lars Brustad og Jan-Christian Kolstø fra Kulturdepartementet den 23. november for å orientere om situasjonen for pressefrihet i Tyrkia, samt orientere om situasjonen for eksiljournalister og andre eksilskribenter bosatt i Norge.

11.4.3 ERITREA

Strategiske mål:

- Være støttesenter for PEN Eritrea
- Bidra med støtte til senterets langsiktige arbeid.

Norsk PEN er støttesenter for Eritreisk PEN og bidro til opprettelse av eksilsenteret på PEN-kongressen i

Bisjkek i 2014 etter initiativ fra den eritreiske fribyforfatteren Dessale B. Abraham.

PEN Eritrea arrangerte sin andre årskongress 2.–5. august 2018 i Berlin, Tyskland. 20 deltagere.

Årskongressen vedtok følgende uttalelse: *PEN Eritrea welcomes Eritrea and Ethiopia's rapprochement, expresses concern on lack of accountability and transparency.*

11.4.4 IRAN

Strategiske mål:

- Arbeide for transparens og offentlig bevissthet om ytringsfrihetssituasjonen i Iran
- Påvirke norsk politikk og søke allianser i Norge
- Etablere et Iranutvalg

Norsk PEN har vedtatt å opprette et eget Iranutvalg. Utvalget vil tre i funksjon i 2019.

15. januar holdt Asieh Amini appell foran Stortinget i en markering til støtte for regimekritiske protester i Iran.

Asieh Amini holder appell til støtte for regimekritikere i Iran.

11.4.5 KINA

Norsk PEN har vedtatt å opprette et eget Kinautvalg. Utvalget etableres i 2019 og skal arbeide for offentlig bevissthet om ytringsfrihetssituasjonen i Kina. I februar aksjonerte vi til støtte for forleggeren Gui Minhui sammen med våre nordiske kolleger. Gui Minhui er svensk statsborger, han ble bortført av kinesisk politi i sitt hjem i Thailand, og er fengslet i Kina.

Norsk PEN aksjonerte til støtte for Liu Xia, nobelsprisvinner Liu Xiaobos kone, flere ganger. Sammen med Den norske Forfatterforening, Norsk Oversetterforening, Norsk faglitterær forfatter- og oversetterforening og Norske Barne- og Ungdomsbokforfattere lanserte vi et opprop i juni med krav om at Liu Xia skulle innvilges utreise til Europa. Organisasjonene oppfordret samtidig statsminister Erna Solberg og den norske regjeringen til å ta ansvar for Liu Xia. Oppropet fikk 667 signaturer som ble oversendt den kinesiske ambassaden og den norske regjeringen.

Norsk PEN tok aktivt del i den verdensomspennende aksjonen #ShesNotFree / #FreeLiuXia. Styremedlemmer leste Liu Xias dikt på video, videoene ble publisert i sosiale medier og er tilgjengelig på Norsk PENs YouTube-kanal. Diktene ble oversatt til norsk av Harald Bøckman, som selv bidro med opplesning.

10. juli ble Liu Xia endelig sluppet fri av kinesiske myndigheter. Hun reiste til Berlin, der hun lever i eksil.

13. juli markerte vi ettårsdagen for Liu Xiaobos bortgang.

11.4.6 ANNET

Russland: 3. september møtte William Nygaard, Eugene Schoulgin og Hege Newth den russiske ambassadøren Teymuraz Ramishvili. Vi tok opp Oleg Sentsovs alvorlige helsetilstand og ba om at han ble sikret nødvendig medisinsk hjelp, samt at Sentsov er urettmessig fengslet og må løslates.

Saudi-Arabia: Norsk PEN har deltatt i Amnestys månedlige demonstrasjon utenfor Saudi-Arabias ambassade til støtte for Raif Badawi og andre fengslede menneskerettighetsaktivister.

2. oktober ble journalisten Jamal Khashoggi drept i Saudi-Arabias generalkonsulat i Istanbul. Norsk PEN ba den norske regjering om å reagere kraftig mot Saudi-Arabia ved å suspendere all våpenhandel, samt å forlange en internasjonal granskning av drapet.

Åpen mikrofon for eksilforfattere under Kapittel i Stavanger. Her leser Mohammed Habeeb, syrisk fribyforfatter i Stavanger.

12. FRIBYER FOR FORFULGTE FORFATTERE

I 2018 fikk vi friby nummer 17 i Norge, da Asker i november offisielt undertegnet avtalen om friby med ICORN.

Ved å gi beskyttelse til mennesker som er blitt forfulgt på grunn av sine ytringer, har de norske fribyene tydelig vist at de ønsker å verne om ytringsfriheten.

12.1 NETTVERK OG SAMARBEIDSPARTNERE

Det internasjonale fribynettverket ICORN (International Cities of Refuge Network) bygger sin virksomhet på ICORN-charteret, den juridisk forpliktende medlemskontrakten med hver enkelt friby og nettverkets vedtekter.

Norsk PEN koordinerer arbeidet som gjøres for og med fribyforfatterne i de norske medlemsbyene i ICORN, og administrerer det årlige stipendet på kr 100 000 som hver norske friby får av Utenriksdepartementet. Norsk PEN har innstillingsrett overfor Utlendingsdirek-

toratet (UDI) ved gjenbosetting av kvoteflyktninger til Norge, og søker UDI om innreise- og oppholdstillatelse for forfulgte forfattere og deres familier som er blitt invitert til en av de norske fribyene.

Anders Heger har i perioden vært Norsk PENs hovedkontakt for ICORN og observatør for International PEN i ICORNs styre.

12.2 NASJONAL KOORDINATOR

Ingeborg Kværne er nasjonal koordinator for de norske fribyene. Stillingen er finansiert med prosjektmidler fra Utenriksdepartementet. Koordinator arrangerer årlige samlinger for det norske fribynettverket, veileder de lokale koordinatorene i fribyene og bidrar på ulike måter til at fribyforfatterne blir formidlet, synliggjort og hørt.

12.3 FRIBYENE

På verdensbasis er det over 70 fribyer fordelt på 18 land som er medlemmer i ICORN. Det er 17 norske fribyer med i nettverket:

Stavanger, Bergen, Molde, Trondheim, Levanger, Harstad (friby for musikere), Tromsø, Lillehammer, Oslo, Drøbak (Frogn kommune), Bø, Skien, Kristiansand, Haugesund, Larvik, Horten og Asker.

Vestfold fylkeskommune signerte i januar 2018 avtale med ICORN om å bli nytt «frifylke», og Larvik og Horten er de to kommunene i Vestfold som foreløpig har tatt på seg å være vertskap for forfulgte forfattere. Larvik mottok i oktober sin første fribyforfatter. I tillegg signerte Asker kommune avtale med ICORN i november 2018, og ble dermed den 17. fribyen i Norge.

I november ble Asker den 17. fribyen i Norge. Her fra lanseringen med Elisabeth Dyvik (ICORN), Siri Tidemann Naalsund (biblioteksjef Asker), Ingeborg Kværne.

Det kom 6 nye fribyforfattere til de norske fribyene i 2018; flere av dem hadde med seg ektefelle og barn.

12.4 UTENRIKSDEPARTEMENTETS FRIBYSTIPEND

På vegne av UD forvalter Norsk PEN stipendene som de norske fribyene får for å støtte opp om fribyforfatternes/-kunstnernes faglige aktiviteter.

Fribyforfatterne deltar på seminarer, konferanser og litterære arrangementer, verkene deres blir oversatt og formidlet i den grad mulighetene ligger til rette. Norsk PENs fribykoordinator er rådgiver overfor byene når det gjelder bruken av stipendet.

12.5 NETTVERKSMØTER

Det norske nettverket av fribykoordinatører og fribyforfattere møtes normalt én til to ganger i året.

Nettverksmøtene er en viktig faglig og sosial møteplass for fribynettverket, med bl.a. workshops, foredrag, og utveksling av informasjon fra Norsk PEN, ICORN og de ulike byene på programmet.

I 2018 ble det arrangert ett nasjonalt nettverksmøte, i Stavanger 18.–20. september, parallelt med Kapittel-festivalen. Fribykoordinator Ingeborg Kværne ledet møtet, og generalsekretær Hege Newth var også til stede.

Møtet ble åpnet av Stavangers ordfører Christine Sagen Helgø. I tillegg til informasjonsutveksling og workshops for fribyforfatterne, de lokale koordinatorene og andre representanter fra fribyene, medvirket flere av fribyforfatterne på programmet til Kapittel.

12.6 INTERNASJONALE MØTER

ICORNs årlige møte for det internasjonale fribynettverket ble i 2018 arrangert i Malmø, i dagene 2.–4. mai. Ingeborg Kværne representerte Norsk PEN, hun holdt et innlegg om Norsk PENs fribyarbeid og gjennomførte en samling for de norske koordinatorene.

Fribykoordinator var også til stede og holdt innlegg om organiseringen av det norske fribyarbeidet på det årlige nettverksmøtet for de svenske fribyene, Stockholm 13. november 2018.

12.7 TILTAK FOR FRIBYFORFATTERE

I løpet av 2018 har fribyforfattere opptrådt, vært representert ved eller på andre måter blitt formidlet på en lang rekke arenaer, bl.a. flere litteratur- og musikkfesti-

Mansur Rajih fra Jemen er en av Norges første fribyforfatterne. Kapittel feiret hans 20 år i landet sammen med et knippe av de gode folkene som hjalp Mansur ut av fengsel (f.v): Elisabeth Dyvik, Thorvald Steen, Mansur Rajih, Kirsti Blom og Anders Heger.

valer, formidlingsarrangementer på bibliotek, på kunstutstillinger, konferanser og seminarer, som kommentatorer eller intervjuobjekter i både lokal og nasjonal presse, i tidsskrift m.m. Flere har også fått oppdrag på bl.a. festivaler i utlandet.

Det skal også understrekes at mange viderefører sitt arbeid og formidler sine ytringer i sine opprinnelige hjemland, først og fremst gjennom nettbaserte kanaler.

Enkelte av fribyforfatterne ønsker å holde lav profil og derfor har noe begrenset aktivitet. Dette av hensyn til egen sikkerhet, sikkerheten til familien i hjemlandet eller av helsemessige og andre personlige årsaker.

Fribyantologi

Det kanskje viktigste tiltaket Norsk PEN har iverksatt overfor fribyforfatterne i 2018, var initiativ til å få utgitt en ny antologi med tekster av fribyforfattere i Norge. Norsk PEN har tidligere stått bak utgivelsen av tre fribyantologier (2008, 2012 og 2014).

Den nye antologien, som får tittelen «Å kysse en ørken. Å kysse en myr» blir utgitt på Aschehoug, og skal lanseres under Litteraturfestivalen på Lillehammer i mai 2019.

Prosjektet har fått tilskudd fra **Kopinor**, **Fritt Ord** og **Kulturrådet**. Oversetter **Johanne Fronth-Nygren** er engasjert som bokens redaktør. Samtlige nåværende

og tidligere fribyforfattere ble invitert til å sende inn tekster. 27 av forfatterne sendte inn bidrag, 13 tekster ble plukket ut. Av disse er kun én av forfatterne tidligere publisert på norsk.

Øvrige fribyrelaterte hendelser verdt å nevne:

Fribykoordinator har løpende kontakt med administrasjonen i ICORN, og har i 2018 vært to ganger i Stavanger for å utveksle informasjon og koordinere samarbeidet om fribyordningen i Norge.

Fribykoordinator deltok på seminar for fribyforfattere under Litteraturfestivalen på Lillehammer, organisert av friby Lillehammer. 16 fribyforfattere deltok i skriveworkshop med Leser søker bok, og medvirket på Åpen Mikrofon i Søndre Park.

Fribykoordinator deltok i juni på innspillsmøte hos UDI vedrørende fordeling av kvoter for overføringsflyktninger.

13. KOMITEEN FOR FENGSELEDE FORFATTERE

Norsk PENs Komité for fengselede forfattere – WiPC (Writers in Prison Committee) – skal rette søkelyset mot fengselede kolleger og skribenter som sitter fengslet eller er utsatt for forfølgelse og trakassering.

Komiteen tar ikke stilling til politiske spørsmål, men insisterer på at han/hun får en rettferdig dom, juridisk bistand, legetilsyn og besøk av familie.

Komiteen protesterer mot enhver form for maktmisbruk, tortur, trakassering, trusler og forfølgelse av skribentene og familiene deres gjennom å appellere til myndighetene i land der retten til ytringsfrihet ikke ivaretas. Der PEN International tilrår det, prøver komiteen også å ta kontakt direkte med skribentene som sitter fengslet gjennom å sende brev og postkort som viser at de ikke er glemt av omverdenen.

Norsk PENs Komité for fengslede forfattere består av en valgt representant fra Norsk PEN, som er leder av komiteen, og et valgt medlem fra hver av skribentorganisasjonene DnF, NBU, NO og NFFO. Komiteens leder velges av årsmøtet etter forslag fra styret. Ingeborg Kværne har deltatt på komiteens møter og bistått komiteen med praktisk tilrettelegging.

Støtte

Komiteen for fengslede forfattere har i 2018 mottatt bidrag fra Norsk PEN, Norsk Forfattersentrum, Norsk faglitterær forfatter- og oversetterforening, Norsk Oversetterforening, Norske Barne- og Ungdomsbokforfattere og Fritt Ord.

Aksjoner

Komiteen har i 2018 engasjert seg spesielt i saken til Liu Xia, enken etter nobelprisvinner Liu Xiaobo. Den 10. juli ble hun løslatt fra 8 år i husarrest og fikk reise til Tyskland, der hun nå lever i eksil. Løslatelsen skjedde etter internasjonalt politisk press, understøttet av mange menneskerettsorganisasjoner. Norsk PEN og Komiteen for fengslede forfattere bidro med brev til kinesiske myndigheter og ved å få ut informasjon i norske medier, blant annet en kronikk i Aftenposten av Kina-ekspert Harald Bøckman.

Komiteen engasjerte seg også ekstra i saken til den ukrainske forfatteren og filmskaperen Oleg Sentsov. Han ble dømt til 20 års fengsel av en russisk militærdomstol for sin dekning av Russlands annektering av Krim. I mai gikk han til sultestreik som varte i over hundre dager. Det er grunn til å tro at han ble tvunget til å avslutte sultestreiken. Komiteen for fengslede forfattere har sendt flere protestbrev til russiske myndigheter, og Hege Newth og Gunnar Gjengset publiserte en kronikk om denne saken i Dagsavisen 3. september.

Æresmedlemmer

Når Norsk PEN utnevner forfulgte forfattere og journalister til æresmedlemmer, betyr det at vi forplikter oss til å følge opp disse menneskene spesielt. Styret i Norsk PEN utnevnte ingen nye æresmedlemmer i 2018. For øyeblikket har Norsk PEN fem æresmedlemmer: Asli Erdogan, Can Dündar, Khadija Ismayilova, Narges Mohammadi og Edward Snowden.

Resultatregnskap

Alle beløp i NOK	Note	2018	2017
Driftsinntekter:			
Tilskudd Norsk Faglitterær Forfatter og Oversetterforening		100 000	100.000
Medlemskontingenter		370 355	317.000
Tilskudd Forleggerforeningen		250 000	250 000
Tilskudd Skribentorganisasjonene		75 000	75 000
Tilskudd Norsk Journalistlag		90 000	90 000
Tilskudd Kritikerlaget		10 000	10 000
Prosjektinntekter UD-midler		4 711 786	4 075 342
Tilskudd fra Kulturdepartementet		206 250	0
Tilskudd andre prosjekter	6	674 384	745 301
Annen driftsinntekt		245 572	278 238
Sum driftsinntekter		6 733 347	5 940 881
Driftskostnader:			
Kontingenter		151 902	126 053
Lønnskostnad	2	960 858	828 031
Administrasjonskostnader	2	442 731	268 813
Prosjektkostnader UD-midler		4 417 624	3 846 591
Prosjektkostnader andre prosjekter		714 494	864 896
Sum driftskostnader		6 687 609	5 934 384
Driftsresultat		45 738	6 497
Finansinntekter og -kostnader:			
Annen renteinntekt		9 970	6 301
Annen finansinntekt		0	88
Annen rentekostnad		0	446
Annen finanskostnad		2 484	0
Resultat av finansposter		7 486	5 943
ÅRSRESULTAT		53 224	12 440
Overføringer:			
Avsatt til annen egenkapital		53 224	12 440

Balanse per 31. desember

Alle beløp i NOK	Note	2018	2017
Eiendeler:			
Omløpsmidler:			
Fordringer			
Medlemsfordringer	5	31 800	32 850
Andre kortsiktige fordringer		10 367	0
Sum fordringer		42 167	32 850
Bankinnskudd	3	4 073 066	2 639 506
Sum omløpsmidler		4 115 233	2 672 356
Sum eiendeler		4 115 233	2 672 256
Egenkapital og gjeld:			
Omløpsmidler:			
Opptjent egenkapital			
Annen egenkapital		414 242	361 017
Sum egenkapital		414 242	361 017
Gjeld:			
Langsiktig gjeld			
Andre avsetninger for forpliktelser		68 215	102 116
Kortsiktig gjeld			
Leverandørgjeld		-611	0
Skyldig offentlige avgifter	4	101 079	109 796
Annen kortsiktig gjeld	4	3 532 308	2 099 427
Sum kortsiktig gjeld		3 632 777	2 209 223
Sum gjeld		3 700 991	2 311 339
Sum egenkapital og gjeld		4 115 233	2 672 356

Oslo, 27. februar 2018
I styret for Norsk PEN

William Nygaard
Styreleder

Kjersti Løken Stavrum
Nestleder

Brit Bildøen
Styremedlem

Rune Ottosen
Styremedlem

Arne Svingen
Styremedlem

Kai Sibbern
Styremedlem

Ingeborg Senneset
Styremedlem

Asieh Amini
Styremedlem

Trygve Åslund
Styremedlem

Hege Newth
Generalsekretær

Noter til årsregnskapet for 2018

(alle beløp i NOK)

1. REGNSKAPSPRINSIPPER

Årsregnskapet er satt opp i samsvar med regnskapsloven og god regnskapsskikk for små foretak. Regnskapet er basert på de grunnleggende prinsipper som historisk kost, sammenlignbarhet, fortsatt drift, kongruens og forsiktighet. Transaksjoner regnskapsføres til verdien av vederlaget på transaksjonstidspunktet. Inntekt inntektsføres når den er opptjent. Utgifter kostnadsføres i samme periode som tilhørende inntekt inntektsføres. Årsregnskapet er avlagt etter samme prinsipper som i foregående år.

2. YTELSE TIL ANSATTE OG TILLITSVALGTE

Det har i gjennomsnitt vært ansatt 2,5 årsverk i regnskapsåret. Det har ikke vært utbetalt godtgjørelse til styret i 2018.

Lønnskostnader	2018	2017
Lønninger	1 463 767	1 390 532
Folketrygdavgift	245 193	232 210
Pensjonskostnader	252 517	173 071
Andre personalkostnader	30 323	11 515
Overført til prosjektrekskap	- 1 030 942	-1 121 339
Totale lønnskostnader	960 858	685 989

Ytelser til ledende personer i 2018	Generalsekretær
Lønninger	640 868
Annen godtgjørelse	4 392
Pensjon	160 999
Sum	806 259

Godtgjørelse til revisor

Total kostnadsført godtgjørelse til revisor fordeles som følger:

Lovpålagt revisjon	26 500
Andre revisjonsrelaterte tjenester	38 125
Andre tjenester utenfor revisjonen	28 988
Sum	93 613

3. BUNDNE MIDLER BANKINNSKUDD

Bankinnskudd for skattetrekk	62 439
UD-midler og andre prosjektmidler	1 166 070
Andre bundne midler	2 103 783
Sum øremerkede midler	3 332 292

4. AVSETNING ØREMERKEDE MIDLER

Ubenyttet tilskudd prosjektmidler	1 976 286
Skyldig forskuddstrekk	62 418
Mellomregning Norsk PENs fond for ytringsfrihet	1 000 000
Annen avsetning	68 215
Sum avsetning øremerkede midler	3 106 919
Annen kortsiktig gjeld	594 072
Sum gjeld	3 700 991

5. MEDLEMSFORDRINGER

Fordringer er vurdert til laveste av pålydende og virkelig verdi. Det er foretatt en avsetning til mulig tap på medlemsfordringer på kr 52 850 pr. 31. desember 2018.

6. TILSKUDD ANDRE PROSJEKTER

Tilskudd til andre prosjekter består av støtte fra følgende bidragsytere:

	2018
Fritt Ord	365 000
Hordaland Fylkeskommune	15 000
Egne midler	30 000
Nordisk kulturfond	3 862
Bergesenstiftelsen	60 000
Major og advokat Eivind Eckbos Legat	300 000
Norsk Barne og ungdomsbokforfattere	20 000
Norsk Oversetterforening	10 000
Norsk faglitterær forfatter- og oversetterforening	20 000
Endring ubrukte midler	-149 478
Sum tilskudd andre prosjekter	674 384

Norsk PEN har i 2018 også mottatt kr 206.250 i gaveforsterkning fra Kulturdepartementet.

Pen International Charter

PEN affirms that:

1. Literature knows no frontiers and must remain common currency among people in spite of political or international upheavals.

2. In all circumstances, and particularly in time of war, works of art, the patrimony of humanity at large, should be left untouched by national or political passion.

3. Members of PEN should at all times use what influence they have in favour of good understanding and mutual respect between nations and people; they pledge themselves to do their utmost to dispel all hatreds and to champion the ideal of one humanity living in peace and equality in one world.

4. PEN stands for the principle of unhampered transmission of thought within each nation and between all nations, and members pledge themselves to oppose any form of suppression of freedom of expression in the country and community to which they belong, as well as throughout the world wherever this is possible. PEN declares for a free press and opposes arbitrary censorship in time of peace. It believes that the necessary advance of the world towards a more highly organised political and economic order renders a free criticism of governments, administrations and institutions imperative. And since freedom implies voluntary restraint, members pledge themselves to oppose such evils of a free press as mendacious publication, deliberate falsehood and distortion of facts for political and personal ends.

Norsk PENs fond for ytringsfrihet

31. januar 2019 lanseres Norsk PENs fond for ytringsfrihet!
Stifterne av fondet investerer 1 million kroner hver.

Det er stor grunn til å takke de 12 stifterne:

Amedia, Aschehoug, AS Forlagsfinans, Cappelen Damm, Dagbladets Stiftelse, Erik Must AS, Ferd AS, Gyldendal, Jostein Gaarder, NHST Media Group AS, Polaris Media og Schibsted ASA/Stiftelsen Tinius.

I tillegg takkes 3 støttespillere ved Gunnar Sønstebys Minnefonds pris, Jan og Harald Møller og en anonym giver.